

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΠΤΑ (7)

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Πολιτεία (514a-515c)

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιοῦτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούσῃ μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιοῦτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἷοι ἂν τι ἐωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας;

Πῶς γὰρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μήν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγήσονται ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὄρωεν;

Ἀνάγκη.

A1.α. Να αντιστοιχίσετε όλες τις λέξεις / φράσεις του κειμένου της Στήλης Α με την κατάλληλη αίσθηση της Στήλης Β. Στη Στήλη Β περισεύει μία λέξη.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ήχώ	α. όραση
2. έωρακένας	β. αφή
3. τὰς σκιάς	γ. ακοή
4. φῶς καόμενον	
5. ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν	
6. διαλέγεσθαι ἀλλήλους	

Μονάδες 6

A1.β. Να συνδέσετε νοηματικά τη φράση του κειμένου της Στήλης Α με τη σωστή φράση της Στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον	α. φως που η πηγὴ του εἶναι μέσα στο σπήλαιο
	β. φως που η πηγὴ του εἶναι εκτὸς σπηλαίου

Μονάδες 4

Σύνολο Μονάδων 10

B1. Να εντοπίσετε στο κείμενο τη φράση που ορίζει το θεματικό κέντρο του και να την σχολιάσετε.

Μονάδες 10

B2. «έν καταγείω οἰκήσει σπηλαιώδει», «έν δεσμοῖς», «τῶν δεσμωτῶν»: Αφού ερμηνεύσετε τους ὅρους – φράσεις του κειμένου (μονάδες 6), να παρουσιάσετε τον εκφραστικό τρόπο με τον οποίο ο Πλάτωνας αναπτύσσει το θέμα του (μονάδες 4).

Μονάδες 10

B3.

Παράλληλο κείμενο

Παντελής Μπουκάλας: *έν καταγείω οικήσει σπηλαιώδει*
(απόσπασμα από την ποιητική συλλογή *Ρήματα*, Αθήνα 2009)

Γυάλινη τελικά η σπηλιά μας.
Αστραφτερή.
Κατάγεια βέβαια,
κι ας είμαστε εγκάτοικοι των πάνω ορόφων.
Δεσμώτες χρυσωμένοι
άλλος εκούσια άλλος παραιτημένος
άλλος από τη βιοτή του ξοδεμένος.
Ν' ανάβουμε
με νυσταγμένη την ψυχή
πριν κι απ' το φως την τηλεόραση
μήπως και δανειστούμε φλόγα ή βίο.
Να καταπίνουμε σκιές σκιών
ομοιωμάτων ομοιώματα
και να φρονούμε άφρονα ό τι αυτός ο κόσμος.
Γυάλινο το κουτί να μάς αλέθει
κι εμείς καθηλωμένοι απ' την ψευδαίσθηση
ότι το κυβερνάμε.
Ποιος Πλάτωνας λοιπόν.
Ο Καζαντζίδης¹.
Να σου δώσω μια να σπάσεις...

Ποια χαρακτηριστικά των πλατωνικών δεσμωνών, όπως παρουσιάζονται στο διδαγμένο κείμενο, συνδέονται με τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ανθρώπου στο ποιητικό απόσπασμα του Π. Μπουκάλα;

¹ Στέλιος Καζαντζίδης (1931-2001): Σημαντικός Έλληνας λαϊκός τραγουδιστής

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε στο τετράδιό σας καθεμία από τις προτάσεις της στήλης Α, συμπληρωμένη με την ορθή επιλογή από τη στήλη Β:

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ο Σωκράτης αντιμετωπίζει με περιφρόνηση την, σε βάρος του, καταδικαστική απόφαση. Γι' αυτό	α. προτείνει να τιμηθεί με σίτιση στο Πρυτανείο.
	β. αποδέχεται να εξοριστεί στην Αίγινα για δέκα χρόνια.
	γ. υιοθετεί την πρόταση των φίλων του να αποδράσει από το δεσμοκτήριο.
2. Οι φύλακες – άρχοντες	α. ασχολούνται αποκλειστικά με τη φιλοσοφία και τις επιστήμες.
	β. απολαμβάνουν πνευματικές και σωματικές ηδονές.
	γ. εκπαιδεύουν τη νέα γενιά φυλάκων.
3. Το σημαντικότερο πρόβλημα που συζητείται στην <i>Πολιτεία</i> είναι	α. η σωφροσύνη.
	β. η δικαιοσύνη.
	γ. οι ηδονές.
4. Η σημασία της Ακαδημίας βρίσκεται στο γεγονός ότι	α. ο Εύδοξος από την Κνίδα επέβαλλε τις απόψεις του.
	β. υπήρχε αλληλεπίδραση των λογίων και προωθήθηκε η επιστημονική έρευνα.
	γ. ο Αριστοτέλης ασκούσε ήπια κριτική και δεν ήρθε σε αντιπαράθεση με τον Πλάτωνα.
5. Ο Αριστοτέλης ορίζει την ευδαιμονία ως	α. κατάσταση της ψυχής.
	β. ενέργεια της ψυχής.
	γ. ευτυχία

Μονάδες 10

B5.α. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμία αρχαία ελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β. (Στη στήλη Β περισεύει μία λέξη.)

Στήλη Α	Στήλη Β
1. περιάγειν	α. πολύφερνος
2. έχουση	β. παράκτια
3. όράν	γ. καθηγητής
4. παραφερόντων	δ. εξοχικός
	ε. κάτοπτρο

(μονάδες 4)

B5.β. «πάθει», «πρόκειται», «θαύματα».

Να γράψετε τη σημασία που έχει καθεμιά λέξη στο αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να χρησιμοποιήσετε καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις σε μία πρόταση ή σε μία περίοδο λόγου στη νεοελληνική γλώσσα με διαφορετική σημασία από εκείνη που της δίνει ο Πλάτων. Οι νεοελληνικές λέξεις πρέπει να είναι στο ίδιο μέρος του λόγου και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιονδήποτε γραμματικό τύπο. (μονάδες 3)

(μονάδες 6)

Σύνολο Μονάδων 10

Αδίδακτο κείμενο

Λυσίας, Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου, 1-3 (έκδ. LIPSIAE, B.G. Teubner)

Ο Αλκιβιάδης, γιος του Αλκιβιάδη και της Ιππαρέτης, ενώ κατατάχθηκε από τους αρχηγούς του πεζικού στους οπλίτες, ο ίδιος αυθαίρετα μεταπήδησε στους ιππείς χωρίς να έχει υποβληθεί στη νόμιμη διαδικασία ενώπιον των αρχόντων. Ο Αρχεστρατίδης και δύο άλλοι Αθηναίοι κατήγγειλαν τον Αλκιβιάδη γι' αυτή την παράνομη κατάταξή του στο ιππικό.

Ἦγοῦμαι μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδεμίαν ὑμᾶς ποθεῖν ἀκοῦσαι πρόφασιν παρὰ τῶν βουλομένων Ἀλκιβιάδου κατηγορεῖν· τοιοῦτον γὰρ πολίτην ἑαυτὸν ἐξ ἀρχῆς παρέσχεν, ὥστε καὶ εἰ μὴ τις ἰδίᾳ ἀδικούμενος ὑπ' αὐτοῦ τυγχάνει, οὐδὲν ἦττον προσήκει ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων ἐχθρὸν αὐτὸν ἡγεῖσθαι. Οὐ γὰρ μικρὰ τὰ ἀμαρτήματα, οὐδὲ συγγνώμης ἄξια, οὐδ' ἐλπίδα παρέχοντα ὡς ἔσται τοῦ λοιποῦ βελτίων, ἀλλ' οὕτω πεπραγμένα καὶ εἰς τοσοῦτο κακίας ἀφιγμένα, ὥστ' εἰπεῖν ἔκασθ' ὧν οὗτος φιλοτιμεῖται τοὺς ἐχθροὺς αἰσχύνεσθαι.

Ἐγὼ μέντοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ πρότερον πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῖν διαφορᾶς ὑπαρχούσης, καὶ πάλαι τοῦτον πονηρὸν ἡγούμενος, καὶ νῦν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθῶς κακῶς, πειράσομαι ὑπὲρ πάντων τῶν πεπραγμένων μεθ' ὑμῶν αὐτὸν τιμωρήσασθαι. Περὶ μὲν [οὖν] τῶν ἄλλων Ἀρχεστρατίδης ἰκανῶς κατηγόρησε· καὶ γὰρ τοὺς νόμους ἐπέδειξε καὶ μάρτυρας πάντων παρέσχετο· ὅσα δ' οὗτος παραλέλοιπεν, ἐγὼ καθ' ἕκαστον ὑμᾶς διδάξω.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος «Ἠγοῦμαι... ἐχθρὸν αὐτὸν ἡγεῖσθαι».

Μονάδες 10

Γ2. Για ποιους προσωπικούς λόγους ο κατηγορος επιθυμεί την καταδίκη του κατηγορουμένου;

Μονάδες 10

Γ3.α. Στο απόσπασμα «ἐγὼ μέντοι... τιμωρήσασθαι» να βρείτε τρεις τύπους συνηρημένων ρημάτων και να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στη φωνή που βρίσκεται ο κάθε τύπος.

Μονάδες 6

Γ3.β. «**τοιούτον γὰρ... παρέσχεν**»: Να εντοπίσετε δύο αντωνυμίες του αποσπάσματος και να αναγνωρίσετε το είδος τους.

Μονάδες 4

Σύνολο Μονάδων 10

Γ4.α. «**... οὐδ' ἐλπίδα παρέχοντα... ἀφιγμένα**»: Να εντοπίσετε τις πλάγιες πτώσεις των λέξεων του αποσπάσματος και να δηλώσετε τον συντακτικό τους ρόλο.

Μονάδες 6

Γ4.β. «**... καὶ γὰρ τοὺς νόμους (Ἀρχεστρατίδης) ἐπέδειξε**»: Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (μονάδες 2) και να το μετατρέψετε στο άλλο είδος απ' αυτό στο οποίο βρίσκεται (μονάδες 2).

Μονάδες 4

Σύνολο Μονάδων 10

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1. Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**